

V. Buzás Andrea PARADIESGASSE

Ha Frau Josefa nem keresgéli az ágyban a szenteltvizes üvegcséjét, nem veszítünk értékes másodperceket, és időben kiérünk a vécére. Frau Josefa nem kakil be, én nem kiabálok, és akkor még ma is van állásom. Ráadásul jól fizettek. 1300 euró négy hétért, plusz teljes ellátás, teljes útiköltség oda-vissza, és nem kellett beleszakadni a munkába. A 250 eurós konyhapénz is elég volt mindenre.

sötét árnyak

Emlékszem, a sötét árnyak torz mélytengeri lényekként úszkáltak a fejem fölött, amikor először léptem a Paradiesgasse ódon macskaköveire. Patinás utca koszlott, duzzadt felhők alatt. Ruth nyitott ajtót, hatvanas évei végén járt. Szívélyesen fogadott, érdeklődött, milyen volt az utam, aztán a szobámba vezetett. Kellemes hely volt, ablakai egy kis kávézóra, a Lebenskünstlerre nyíltak. Öreg hippik, resignált, bohém figurák tanyáztak a teraszán, mindig ült köztük néhány ősz hajú, copfos nő is, így ismertem meg Irenét, de erről majd később.

üzleti zseni

Ruth végigvezetett a lakáson. Nehéz, antik bútorok, értékes porcelánok, hatalmas pálmák, kissé poros, polgári hangulat. A falon az ősök fotói. Később jól el tudtam képzelni, ahogy lesétálnak a képekről, be az idő enyhén állott terébe, nyújtózkodnak egyet, aztán körbeülik az oroszlánfejes étkezőt. Herr Altmann, a pékdinasztia alapítója az asztalfőn, jobbján felesége, a kemény vonású, szikár Ulrike, köröttük a három felnőtt gyerek. Josefa üzleti zsenijére koccintanak. A két fivéren látok némi neheztelést, ők lehetőséget se kaptak, hogy kibontakoztassák a becsvágyó Ulrike vízióját, a Nagy Rendező ugyanis hamar kiírta őket a családtörténetből, az elsők közt estek el a háborúban.

Ruth végül az öregasszonyhoz vezetett. Vékony, száraz, szúrós tekintetű matrónát képzelj el, lebernyeges pelikántokája fölött vörösre rúzsozott szájjal, hatalmas műfogsorral.

– Nennen Sie mich Frau Josefa – nyújtotta kezét a tolokocsiból. Ruth dicsérte a németemet, kérdezte, valóban tanár vagyok-e. Bólintottam, tekintetében a *tanár létére miért vállal ilyen munkát?* kérdést láttam, de nem faggatott. Az öregasszony viszont gyanakodva vizslatott. A tekintetük később sem változott, én azonban idővel magabiztosabb lettem, hamar belejöttem a munkába.

– Anyám 96 éves. Nem könnyű eset, ne vegye majd zokon – mondta Ruth, és ahogy később is mindig, megkönnyebbülve lépett ki a lakásból, melynek falai közt együttlélegzett a volt és a van, sőt a lesz is, az idő Szentháromsága, persze az egyedül cselekvőképes jelen dominanciájával.

Ketten maradtunk a lakásban, szoktam-szagoltam a 80 négyzetmétert, amikor nyöszörgés szűrődött ki az öregasszony hálójából. Oldalra lapulva, viaszos arccal találtam a szék sarkában, megkövülten bámult a sarkig tárt ablakokra.

– Frau Josefa...?! Mi történt?

– Értem jöttek – motyogta üveges szemmel.

– Kik?

– Nem látja? – mordult rám. Megbátorodva visszabillent, az ablak felé mutatott. – A varjak...

Vihar előtti szél öklözte a két oldalra húzott függönyöket. Az ablakkeretben *hitchcocki* mozi pörgött – amorf lidércek röpködtek vagy gubbasztottak dacosfeketén a hold neonfényében. Tömzsi árnyak szárnyuhogása, rekedt rikácsolása visszhangzott a tűzfalak közti belső udvarból. Gépiesen nyugtatgattam az öregasszonyt, közben becsuktam az ablakot.

– Így is hallom – nyöszörögte, és a szenteltvizes üvegjébe kapaszkodott. Egy pillanatra se hagyhattam egyedül, éjjel egykor már azt se bántam volna, ha néhány varjú beröpül, karmaik közé csippentik, aztán viszik, átrepülnek

vele az utcán, át a pályaudvaron, az újságos pultnál, a Stern és a Süddeutsche Zeitung közt nekirepülnek az átjárónak, és egyenesen Hádész elé pottyantják.

Reggelre nyoma se volt éjszakai riadalmának, nagyvilági göggel, kirúzsozva sikanírozott:

– Ohh... meine Liebe, ihre Aussprache! Das hört sich ja schrecklich... – affektálta. Szóval, hogy rettenetes a kiejtésem, és a névelőt se találok el.

– *Der Zwieback, meine Liebe, der!*

Belemosolyogtam krokodiltekintetébe, ez később a legmegbízhatóbb fegyverem lett, javítson nyugodtan, mondtam, szeretnék helyesen beszélni. Aztán kimentem a konyhába, és – ahogy a lelkemre kötötte – hajszáritóval száritgattam a salátaleveleket. Közben memorizáltam: der Zwieback, die Einlage, das Nockerl... der Zwieback, die Einlage, das Nockerl...

Így kezdődött. Sokat mesélhetnék erről a másfél évről, de most inkább Irenéről...

Gyakori vendég volt a Lebenskünstler teraszán. Egy nagyobb, harsány társaság törzsasztala volt ott. Hamar feltűnt, hogy a még hatvanvalahány évesen is feltűnően szép nő leplezetlenül figyel. Egyszer aztán megszólított:

– So viele Drachenfutter!

– Wie, bitte?

– Josefának viszed? – váltott magyarra, és nevetve magához intett. – Régóta figyellek, észrevehetted. Iszol valamit? – kérdezte, és helyetl kínál.

– Nem maradhatok sokáig.

– Tudom. Morogni fog a vénasszony. Hogy bánik veled?

Irene enyhe akcentussal beszélt, közben barátságosan méregetett.

– Jól van. Nem kell mondanod semmit. Ismeri itt mindenki.

Mikor leültem, lerúgta papucsszandálját, lábát nagy lendülettel a szomszéd székre emelte. A homlokán két függőleges ránc futott, ornyergén egy vízszintesen fekvő barázda. Ez a vízszintes árok keményen metszette az ívesen kanyargó, pókhálófinom ráncok textúráját. Irene beletúrt dúsán omló, szürke fűrtjeibe.

– Jó okod lehet, hogy az öregasszony fenekét pucold. De mesélek én neked valamit, Schätzchen – mondta selymes torokhangon. Rendelt két kapucsínót, kényelmesen rágyújtott, közben az öregasszony házáat, a főtérre futó utca utolsó előtti épületét pásztázta. – Még Josefa apja, Herr Altmann építtette ezt a házat. Hamar meghalt a szerencsétlen, azt mondják, agyondolgozta magát, Ulrike hajszolta a nagy építkezésbe. Gyerekkoromban jártam itt néhányszor, a földszinten volt a bolt, mögötte a pékműhely. Akkoriban már Josefa vitte az üzletet, a rettegett hisztérika, de apám örült, hogy egyáltalán munkát kapott nála. Menekültek voltunk, Schätzchen, földönfutók. Kitelepített svábok, akiket '48-ban Magyarország kirabolt és nincstelenségbe kergetett. Négyéves voltam akkor, de még ma is hallom apám zokogását. Mostanában egyre gyakrabban... Láttam, ahogy megtörte a nincstelenség, a csillapíthatatlan honvágy. Anyám szerint Josefa mindennapos megalázásai kergették a halálba. Ott akasztotta föl magát, a padláson – mutatott Irene a háromemeletes épület vörösréztől csillogó hagymakupolája felé. – Azt mesélték, aznap délután rengeteg varjú körözött a ház fölött, feketéllet tőlük a tető. Sokáig emlegették, még az üzletből is kiszaladtak az emberek. Apámat a segéd találta meg másnap reggel.

Irene tenyerének párnái közé szorította halántékát.

– A főn... sose tudtam megszokni. Ahogy a hontalanságot se. Hogy tekeregsz súlytalanul, akár ez a száraz, alpesi szél. Érintheted, simogathatod, lökdösheted, akár fel is kavarhatod a körötted lévő, akkor is súlytalan maradsz. – Selymes hangja gyűrött lett, árnyalattal hangosabb, hangszíne mélyebb, beszédtempója enyhén felgyorsult. – Theót a hatvanas évek végén ismertem meg. Amikor megtudtam, kinek a fia, szakítani akartam.

Theo könyörgött, az anyja persze az első pillanattól üdözött. Akkoriban már nagy potentátoknak számítottak a városban. Cukrászdáik voltak, elegáns kávéházaik és egy hoteljük a belvárosban. Josefa még a politikába is beleártotta magát, a kereszténydemokratáknál nyüzsgött. Tudtad, hogy '57 nyarán plakátot ragasztott ki a CDU? – A kávéjába kortyolt. – *Denkt an Ungarn!** Josefa cukrászdáján is volt egy. Privát részvételre persze senki nem számíthatott nála, én, a földönfutó, akinek az apja a padlásán akasztotta föl magát, főleg nem... Az öregasszony jobb partit szánt a fiának. Theo sokáig ellenállt, az anyja ultimátuma végül mégis meggyőzte. Az ukáz része volt, hogy huszonnégy órán belül Hamburgba utazik, és ott folytatja a tanulmányait. Ha másképp dönt, többé egy pfenniggel se támogatja, és mindenéből kitagadja. Theo ismerte az anyja hajthatatlanságát, tudta azt is, mit veszíthet. Vonatra ült, és soha többé nem tért vissza. Egy kekszgyáros lányát vette el, két gyerekük született. Theo különben korán meghalt, tán tíz éve valahol Mallorcán, egy átlumpolt éjszaka után. Már elment, amikor megtudtam, hogy terhes vagyok... Az volt az első, egyben az utolsó terhességem. A küret után többé nem lehetett gyerekem...

Az ornyergét metsző barázda zuhanni látszott, a finom redők, lágy kanyarok éles sarkokra, szúrós szögekre hullottak.

Később, az ebédlő falán, Herr Altmann, Ruth és a többiek társaságában beazonosítottam Theót. Magas, sármos férfi volt, széles, vastag ajka két oldalán egy-egy rövid, mély ránc, mintha zárójelbe tették volna mindazt, amit valaha Irenének ígért. Későbbi fotóin látszott, hogy hamar megöszült. A nő mellette, a kekszgyáros lánya, magabiztos és gögös tekintetű, minden bizonnyal Frau Josefa választása. Időnként a helyére képzeltem Irenét, tökéletesen összeillők voltak Theóval.

– Ha segítségre lenne szükséged, itt a számom – mondta Irene, és felírta egy papírzsebkendőre. – Kannibál a vénasszony, zabálja az idegeket. Ne hagyd, hogy agyonszekáljon!

Egy darabig még fürkészve nézett, *van benned valami különös, Schätzchen*, közölte tárgyilagosan, aztán elbúcsúztunk. Később is gyakran láttam, időnként beszélgettünk, és mindig valami zavarba ejtő, kihívó várakozást láttam a tekintetében.

Ruth sajnálta a történeteket, azt a bizonyos utolsó napi incidenst. *Kein wunder, dass Sie manchmal ausrasten* – mondta, vagyis nem csodálkozik, ha néha én is kiakadok. Megértő volt, marasztalt. Én persze beleegyeztem, jól jött volna még egy fél év, de az öregasszony fejcsóválva rázta lebernyegetes pelikántokáját:

– Szó sem lehet róla! – hördült fel. Meghökkenett a hüllőráncok mélyedéséből felpárolgó hideg gyűlölet, ahogy kéregarca utálkozó grimaszba rándult. Pedig úgy éreztem, hálás, amiért beszoktattam a varjakat. Hiszen amióta azt a rengeteg férget kipiszkálták belőle, éjszakánként egyre ritkábban gubbasztott a lidérceivel hadakozva.

Tulajdonképpen megkönnyebbülve sétáltam ki a Paradiesgasséból. Október vége volt, enyhén szemerkélt az eső. A Lebenskünstler székei már a fal mellett tornyosultak.

* Gondoljatok Magyarországra!

kép | altfrankfurt.com, fortepan.hu